מודה בשטר שכתבו. מאחר שהלוה מודה שטר חוב שהוציא עליו שטר אמת הוא אין המלוה צריך לחזר אחר העדים המתומין בו ולהעיד על חתימתן ולקיימו. וה"ג הרי מודה שמכרו לו באחריות ואם השטר בטל לענין המכירה מפני שטר מתנה שקדמו לא בטיל לענין אחריות: **לא ניתן ליכתב.** מאחר שנתנו כבר במתנה ועל כרחו כתבו ליה זה: **להא שמעתא.** דרבא: **נימא לא ניתן ליכתב.** אלא שמע מינה לא בטיל שטרא משום האי טעמא: **נשבח קרקעות כיצד.** דישא דידיה אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם וקא מפרש לשבח קרקעות כיצד: **והרי היא יוצאה מתחת ידו.** שלא לוקח שהגזל מוציאה בדין: **כשהוא גובה. כשהלוקח גובה מעות מן הגזלן: מנכסים משועבדים.** טורף לקוחות שלקחו אחריו מפני שהאחריות שכתב בשטר מכירתו קודם [ט] למקחו: **ושבח מנכסים בני חורין.** ולא ממשועבדים מפני תקון העולם דאין הלקוחות יכולין להזהר בדבר שאין לו קצבה כגון אחריות השבח והפירות. דבשלמא בקרן מזהרין להניח מקום לגבות ממנו ואי לא מזהרו אפסידו אנפשייהו: **נימא לא ניתן.** שטר מכירה זה ליכתב שהרי גזולה היתה ובטל השטר ואחריות שבו ואמאי גובה קרן מנכסים משועבדים: **אי למ"ד.** בפ"ק [דף טו.]: **ניחא ליה דלא ליקרייה גזלנא.** אדם שמכר שדה גזולה לחבירו מחזר על הבעלים הראשונים ולוקחה מהם להעמיד ביד הלוקח כי היכי דלא ליקרייה גזלנא: **מפייס ליה למרה.** לוקחה מן הבעלים הראשונים: **הלא אכרוחי קמכרח ליה.** שהקנה לבנו קטן להבריח מזה: **שעריה מקייס ליה.** בתמיה. אין דעתו להחזיקה בידו הלכך לא ניתן ליכתב הוא: **מתני' היה הוא אחילה לקולרים.** יש לו גדיש ועדיין לא יצא השער: **פוסק עמו.** באיזה שער שילקה לתת לו מאותו גדיש הכיון דיש לו אין כאן רבית דמעכשיו הוא קנוי לו ואע"פ שלא משך דכי אין לו נמי אבק רבית מדרבנן הוא וכי יש לו לא גזור: **על העניה של ענבים.** כלי גדול שנוכרין בו את הענבים לפני דריכה והם מתחממין ומתבשלים להוציא יינם יפה יפה. ושל זיתים קרוי מעטן: **ועל הבליים של יולר.** פוסק עם היולר על הקדירות באיזה שער שילקה ואע"פ שלא יצא השער אם הכניס עפר ועשאו בליים שקורין מעונט"ש ועושה מהם קדירות: **ועל הסיד.** פוסק עמו משישקענו בכבשן אבנים והעלים לשרוף: ה"ג **רבי יוסי אומר לעולם אינו פוסק עמו על הזבל עד שיהא לו וזבל באשפות: ופוסק עמו בשער הגבוה.** אם יפחות השער ממה שהוא עכשיו תתן לי כשער הזול. שער הגבוה היינו בזול שנותנין פירות הרבה בדמים מועטים: **יכול הוא לומר לו.** כשילקה שער הזול: **תן לי זה או תן לי מעות.** שהרי לא משך ויכול לחזור בו ואפילו מי שפרע ליכא הואיל ולא נתן מעותיו ע"מ לקבל עכשיו אלא לאחר זמן ובמוך כך נשתנה השער. סתם דעתיה דאינש אתרעא זולא פסיק: **גמ' לדורמום.** איטליז רב וגדול: **באלנני ואדני.** משיתחילו בעלי בתים ואוצרי פירות לפתוח אוצרותיהם וספיונות באות בנהר המביאות תבואה למכור: **דמשוך תרעייהו.** ה"ג בתוספתא **היו חדשות מארבע וישנות משלש: אין פוסקין על חדשות מארבע עד שיצא שער לחדש ולישן.** [ט] דהא דחדשים מארבע משום דלא יבשו עדיין כל הצורך והפוסק על החדשות לא יקבלם היינו עכשיו אלא לאחר זמן כשיתייבשו כל צרכם לפיכך אין פוסק עליהן לקבל עליהן [ט] ארבע שאין בשלש עד שיצא השער בארבע לחדש ולישן: **היו של קוטות מארבע.** עד שיצא השער של ד' לנוקט ולמוכר: **יוף מלקוט.** תבואה מעורבת: **אין לוין על שער שבשוק.** אני שמעתי אין לוין מעות בדרך הלואה ע"מ שאם לא אשלם לך מעות עד זמן פלוני אתן לך פירות כשער של עכשיו דאע"ג דדרך מקח וממכר שרי דרך הלואה אסור. והכלכות גדולות מפרש אין לוין שאם בשאם על סמך שער שבשוק דנימא הואיל וחיטי בהיני וחיטי בשילי הוה ליה כעד שיבא בני אז עד שאמצא מפתח (לקמן דף עה.): **דיזפי בשערי.** מעות: **ופרעי פירות בנכס.** כשער של תשרי. ולשון האחר לוין חטין ופורעין חטין: **ממקום למקום.** ממקום הזול למקום היוקר: **פנה לי.** [א] ואוליכנה ואעשה לרכי במעות עד זמן פלוני: פוסקין. **אמ' רב הונא אין לוין על שער שבשוק,** וכיון דשמע [להא] דאמ' רב שמואל בר ר' יהודה אמ' ר' אלעזר לוין, הדר אמ' לוין. דבעו מיניה בני בי רב דיזפי בתשרי ופרעי בטבת שרי או אסיר. ואמ' להו שרי, הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי, או בעי זבני ופרעי. מהא שמעינן דלוין ופורעין סתם על שער שבשוק. תנו רבנן, המוליך חבילה ממקום למקום ואמ' לו חבירו תנה לי ואני אעלה לך כדרך שמעלין לך באותו מקום,

---

יזיף מלקוט חבריה. אי לאו משום דמלי למיזף אע"ג דמלי למזבן אין חשוב שער לפסוק עליו [א]: **אין לוין על שער שבשוק.** ומסקנא דלוין לפי ה"ג דאיירי סתם בסתם [ב] מיירי בים לו מעות לזה דמלי זבין בשוקא [ב] אי יש לו מעטן [ג] כדרבי ילחק בסוף פירקא (דף עה.) יש לו סתם לוה עליה כמה כורים וק"ק [ד] למה לי שער רק שימצא פירות לקנות אפילו ביוקר [ה] ואית [ו] דגרסינן אין לוין על פירות שבשוק:

[ו] מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו וגובה מנכסים משועבדים אמר ליה רבא מי דמי התם ניתן להכתב הכא [א] לא ניתן להכתב יתיב מרימר וקאמר להא שמעתא אמר ליה רבינא למרימר אלא הא דאמר ר' יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון נימא לא ניתן ליכתב א"ל הכי השתא התם נהי דלא ניתן ליכתב מזמן ראשון אבל ניתן ליכתב מזמן שני הכא לא ניתן ליכתב כלל אלא הא דתניא [ג] לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מנכסים בני חורין נימא לא ניתן ליכתב הכי השתא התם אי למ"ד [ב] ניחא ליה דלא ניקרייה גזלנא אי למ"ד ניחא ליה דליקום בהימנותיה מפיים ליה למריה ומוקים ליה לשטריה הכא לאברוחי מיניה קמכוין שטרא מקיים ליה: **מתני'** [ג] אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער [ד] יצא השער פוסקין ואע"פ שאין לזה יש לזה [ה] היה הוא תחילה לקוצרים פוסק עמו על הגדיש ועל העביט של ענבים ועל המעטן של זיתים ועל הביצים של יוצר ועל הסיד מששקעו בכבשן [ו] ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה רבי יוסי אומר [ז] אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו זבל באשפה וחכמים מתירים [ח] ופוסק עמו בשער הגבוה רבי יהודה אומר אע"פ שלא פסק עמו בשער הגבוה [ט] יכול לומר תן לי כזה או תן לי את מעותי: **גמ'** אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן אין פוסקין על שער שבשוק אמר ליה ר' זירא לר' אסי אמר ר' יוחנן אפי' כדורמום הזה אמר ליה [י] לא אמר ר' יוחנן אלא בשוק של עיירות דלא קביעי תרעייהו [יא] ולמאן דסליק אדעתין מעיקרא דאמר ר' יוחנן אפי' כדורמום הזה אלא מתני' דקתני אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין היכי משכחת לה מתניתין בחיטי דאכלבי וארבי דמשוך תרעיהו טפי ת"ר [יב] אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה [יג] היו חדשות מארבע וישנות משלש אין פוסקין עד שיצא השער לחדש ולישן [יד] היו לקוטות מארבע ולכל אדם משלש אין פוסקין עד שיצא השער ללוקט ולמוכר אמר רב נחמן [טו] פוסקין ללקוטות כשער הלקוטות א"ל רבא לרב נחמן מ"ש לוקט דאי ליה יוף מלקוט חבריה בעל הבית נמי יזיף מלקוט א"ל בעל הבית זילא ביה מילתא למיזף מלקוט איבעית אימא מאן דיהב זוזי לבעל הבית אפירי שפירי יהיב אמר רב ששת אמר רב הונא אין לוין על שער שבשוק אמר ליה רב יוסף בר חמא לרב ששת ואמרי לה רב [טז] יוסי בר אבא לרב ששת ומי א"ר הונא הכי והא בעי מיני' מרב הונא הני בני בי רב דיזפי בתשרי ופרעי בטבת שרי או אסיר אמר להו הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי אי בעי זבני ופרעי ליה מעיקרא סבר רב הונא אין לוין כיון דשמעה להא דא"ר שמואל בר חייא א"ר אלעזר לוין אמר איהו נמי לוין תנו רבנן המוליך חבילה ממקום למקום מצאו חבירו ואמר לו תנה לי ואני אעלה לך כדרך שמעלין לך באותו מקום

ברשות

קלב א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' לט סעי' ו וסי' קג סעי' ח ג:

קלג ב מיי' שם פ"ט הל' ח סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קעה סעי' ח:

קלד ג מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' ד:

קלה ד מיי' שם:

קלו ה מיי' שם הל' ה וסמג שם טוש"ע שם סעי' ז:

קלז ו מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי' ח:

קלח ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

קלט ח ט מיי' שם טוש"ע שם סעי' ג:

קמ י מיי' שם פ"י הל' ח ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע י"ד סי' קסב סעי' ג:

לעזי רש"י

מעונט"ש [מטונ"ש]. גושים (של טין, לעשות מהם כדים).

מוסף רש"י

מודה בשטר שכתבו. לוה שהודה בשטר שכתבו ועל פיו נתמתו העדים, אין צריך לקיימו. אין המלוה צריך לקיימו בעדים המתומים בו, שאין הלוה שוב נאמן לומר פרעתיו, ולא אמרינן בהאי דפה שאסר הוא דפה שהמיר, דמכיון שאמר כשר היה הרי הוחזק השטר, וכי אמר פרעתיו לא מהימן שהרי בידי המלוה הוא (כתובות יט.) דכיון שמודה שכתבו ולוה בו הרי הוא כאילו קיימוהו חותמיו וגובה כל זמן שמוציאו (שבת עח:). **והרי היא יוצאה מתחת ידו.** שבית דין מוציאין אותה מידו (לעיל יד:) דלא ניקרייה גזלנא. שלא יתרפנו לוקח זה כשיוציאנה גזלן, מידו ויקרא לו גזלן, לכך מחזר להעמיד ממכרו (לעיל סו:). אין פוסקין על הפירות. ליתן לו מעות בכור חטין ולומר לו תנהו לי לסוף זמן גדול, ואפילו יש שותפין אותו עכשיו בכך בתחילת הקציר, אין זה שער, עד שיצא השער. עד שיצא שער מפורסם וקבוע בשוקי העיר בכך (לעיל סב:). אף על פי שאין לזה. המוכר, יש לזה. לאיש אחר ויכול לקנותו עכשיו בדמים שקיבל (שם ובערי"ז לעיל ס:). היו חדשות מארבע וישנות משלש. דסתם יין טוב מן החדש בעת הגורן (כתובות כד.) שהחדש עדיין אינו יכש כל צרכו (שם נו:).

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"פ כתוב: דאין זה שער חשוב לפסוק עליו. ב. דהא מפרש טעמא הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי אי בעי זבני ופרעי ראי ליה דמים במאי זבין ופרע. רל"ש. ג. מעות. רל"ש [ועי' פקקי תוס' והגהרש מכת"י שם ומהרש"ל]. ד. וכיון שהיו לו מעות. ריטב"א. ה. דהא דאי מאי דשקיל בלחוד הוא דיהיב, וידוע הוא כי הסאה שהלוה לו שוה באותה שעה שנותנם לו. ריטב"א.

הגהות הב"ח

(א) במשנה ר' יוסי אומר לעולם אין פוסקין:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה מנה לי ולוליכה ואעשה כו'. נ"ב דלא"כ שאין לו הגהה מוהר בכל ענין וכ"כ תוס' עג ע"ב ד"ה הממיים כו' והמתמיים היו משתמכים כו' ועמ' קע"ז ס"ע בהג"ה: [ב] תוס' ד"ה אין. מיירי כו'. נ"ב אבל הרמב"ן כתב שהגאונים מתירין בכל ענין אם יש השער וכ"ד רי"ף ורמב"ם:

רבינו חננאל

לוה שמודה בשטר שכתבו אין מלוה צריך לקיימו, ואף על פי שטוענן הלוה פרעתי אינו נאמן, וגובה המלוה ממשועבדים. גם זה כן, כיון שמודה בשטר זה, אע"פ שטוענן מכירה בטלה היא, יגבה אפי' ממשעבד. **מיהא שמע' דהיא"לבת' ברב** דאמר בפ"ק מה מכר לו ראשון לשני וכו', דהא מר [ב] ורב אשי טעמ' דרב מפרשי, ומדמתרצי רבינא ומרימר דאינון בתראי שמעת' דא אטעמיה, ש"מ הילכת' כותיהו דמקיימי דברי רבינו רב, וכן הלכה. **דורמום.** פי' רחבה גדולה, והוא בלשון יון. פי' אכלבי, אוצרות. פי' ארבי ספינו'. מפני כשפותחין למכור פירותיהן בעלי האוצרות ובעלי הספינו' שפירותיהן מרובין, אינם מסיימין למכור פירותיהן, אלא מושך השער שלהן עד זמן רב. **תנו רבנן, אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער, יצא השער פוסקין,** אפעל פי [שאין] הוא (ראין) [ויש] לו[ז]ה. ו[א]ין פוסקין עד שיצא השער לחדש ולישן, וללקוט ולמוכר. **אמ' רב נחמן פוסקין ללקוטות.** פיר' לקוטי, עני המלקט לקט שכחה ופיאה נקרא לקוט. כלומ' לא חרש ולא זרע ולא קצר והכניס תבואה, בלקיטה בלבד קנאה, תלמוד ארץ ישראל, ר' יוחנן אמ' כל העיירות הסמוכות לטבריה, כיון שיצא השער בטבריה

ז) ל"ל מר זוטרא.

ו) נעלו.ז.וש"נ), ב) נעל יד: ב"ב קנ: [ע"ש ובפי' רשב"ם], ג) נעל טו:, ד) [נעל סב:], ה) יש ספרי' דל"ג יפלא השער וכו' ועי' נעל דף סב: בתוס' ד"ה ותתן, ו) [ע' תוס' לקמן עד. ד"ה יכול שייך לכאן], ז) [צ"ל ולמאי. יעב"ן], ח) [מוספתא רפ"ו], ט) [צ"ל יוסף. וכ"ה בכת"י דק"ס], י) [נשצ"ל למקחן], כ) [עי' פני' על הגמרא מה הדין לגבי הישנות], ל) [בדפו"ר ליתא תיבת עליהן וכצ"ל רש"ש], מ) [צ"ל דגרסי. מהרש"ל],

---

ז) ל"ל מר זוטרא.

ברשות מוכר מותר. א וכגון שנתן לו שכר עמלו ב ומזונו שלא יהא טורח לו בשכר הלואה וא"ת א"כ מאי קמ"ל וי"ל דסיפא אינטריך ליה ברשות לוקח אסור דס"ד דלא מיחזי כרבית כיון שהוא מוכר במקום היוקר כמו שהוא נותן לו כאן במקום הזול:

החמרים מעלין במקום היוקר בבמקום הזול. פירש בקונטרס אפילו אחריות הדרך בהליכה ובחזרה על החמרים ואי אפשר לומר כן דלעיל (דף סה.) גבי טרשא דרב חמא פי' בקונטרס גופיה שהיה אחריות ההליכה על רב חמא ואע"ג דהוו שבקי להו מיכסא ונקטי להו שוקא ואפילו היה שם אחריות עליהם של מקבלים יש להמיר שם יומר מכאן דבשכר דשבקי להו מיכסא ונקטי להו שוקא ג יותר מבאחורות אחרות הויא שוא טפי והוו זבני לה ביוקר אבל כאן מה שהיו ייכיכים סוחרים ע"י המעות ומגלו להו מרעא כך היה נעשה להם בטעות אחרים וכל לוין כמו כן משתכרים ועוד דפיך בסמוך אדרב דשקיל חמשא בסורא ומקבל אוגסא לאורחא ונשקול שיתא ולא פריך לא ליקבל אוגסא לאורחא אלא גרשה לאחריות הדרך בחזרתם עם התבואה ממקום הזול היה על בעה"ב והחמרים היו משתכרין בטעות בהליכה ממקום היוקר למקום הזול בשום סחורה ד ואי לאו טעמא דמגלו להו מרעא או מוזלי גייהו הוה אסור דבשכר הלואה של הליכה היו טורחין להם בחזרה:

מאי טעמא ניחא להו דמגלי להו מרעא. לא ה"מ למימר כגון דיהבי להו שכר עמלם כדפי' ברשות מוכר מותר כי זה לא היה שום חידוש [ג] ור"ח פי' דאפילו שכירות ה החמרים נותן בעה"ב לחמרים ומ"מ גרשה דמודה דלא יהיב שכר עמלם דאי יהיב לא הוה צריך כלל לטעמא דגלויי מרעא ואוזלי גייהו ומה שדחק ר"ח לומר שנותן שכר החמרי' לפי שדומה לו שכר מועט גלוי מרעא ונחתם דחק דהקילו חכמים ברבית דרבנן כמו לעיל (דף סט.) ריש עגלת לפטומת:

ניחא להו דמגלי להו מרעא. פירש בקונטרס ע"י מעות שבידם ייכיכים סוחרים ומקיפין להם סחורות אחרות וקשה דקאמר איכא ביייהו מגרא חדתא ולפירושו איכא ביייהו נמי מגרא ישן דטעמא דמגלו להו מרעא ליכא ד שהרי ייכיכים הם מימי קדם ה וגרשה כפי' ר"ח דפירש דטעמא דמגלו להו מרעא שבעלי בתים המלוים מגלים להם שערי היוקר שפעמים בעוד שהולכים החמרים למקום הזול וחוזרין מתייקרין כאן ובעלי בתים מודיעין להם ומסיימין להם למכור ו: **בתורי דנפיש פסידייהו.** ד) ר"ח גריס בתווי ופי' שמוכר עגלים קטנים ולדות שדרו אשר יולדו לו בשנה זאת ומודה רב דהו דשרי שרגילות הרבה שמפילות והוה הקלקול יותר מתיהה של פרדס ז: **דשבשי שיבשא.** פי' בקונטרס בעלי בתים המלוים תבואה לאריסים לזרע ומשלמין להן לגורן תבואה חדשה ולא משכחן בשום דוכתא שקורין זה שיבשי ושיבשי הייגו זמורות שמתרגם (בראשית מ) שלשה סריגים תלת שיבשין וכן (ברכות דף ה:) [דלא יהיב מר שיבשא לאריסא] ח) (זכן שיבשתא מאריסא) ור"ח פירש שנותנין מעות לבעל הזמורות בכך וכך המשוי ט והם שוים יותר בשעת שזומר הכרמים וליכא תיהה בזמורות כמו בפירי ולכך מצריך שמואל להפוכי בארעא:

ברשות מוכר. לאין כאן מלוה עד שתמכר וכל מה שנמכר ביוקר של בעלים הרשאים הוא: **ברשות לוקח אסור.** דמהשתא מלוה הוא וגביה ויהיב ליה טופייגא מדמיה בריביתא: **תנס לי.** לזמן פלוני מפירות שיש לי שם: **יש לו שם מוכר.** דמהשתא אוקמיניהו ברשותיה. ואע"ג דלא משיך שלה בשלה לאו רבית קצוצה היא אלא אבל רבית דרבנן וכי יש לו לא גזור: **אין לו בתוכו מקום אסור.** דבשכר המתנתו נתן לו זה במקום היוקר: **והחמרים מעלים במקום היוקר לבמקום הזול ואין חוששין.** החמרים המשתכרים בתבואה ומביאים ממקום הזול למקום היוקר מותר להם ליקח מעות מבעלי בתים עשירים במקום היוקר ע"מ ליתן להם לזמן פלוני הפירות כשער מקום הזול ואין חוששין שיהא רבית שכר המתנת מעות כדמפרש ואזיל: **מ"ט רב פפא אמר ניחא להו דמגלו להו מרעא.** שעל ידי מעותיו של זה הם ייכיכים סוחרים ומכירים אותם בעלי בתים של מקום הזול ונותנין להם בהקפה ומשתכרים אצלם ואפילו לא היה זה ממתין להם שום זמן אלא להביא לו מיד נוח להם לטרוח ולהיות שלוחים לקבל ו עליהם אחריות הדרך על כך: **דמוזלי גייהו.** בני מקום הזול כששומעין שאין אלו משתכרין בה מוזלי גייהו כדי שלא ימשכו ידיהם מלהרגיל אצלם: **פגרא חדתא.** תגר שאינו ייכר עדיין. [ב] למאן דאמר דמגלו להו מרעא איכא למ"ד דמוזלי גייהו ליכא דכיון דאינו ייכר להם אין מאמינים בדבריו שהוא נותנם במקומו בזול ולא מוזלי גייה: **בסורא אוגן ארבע.** גריוי בזוזא: **בלפרי.** שם מקום: **אוגן שיתא.** גריוי בזוזא: **ונשקול שיתא.** כיון דמקבל עליה אוגסא לאורחא אין כאן רבית ואפילו לא קיבל עליה אוגסא לאורחא קמני החמרים מעלים במקום היוקר כבמקום הזול: **מהו לעשות בגרוטאות כן.** בשאר פרגמטיא כגון שברי זהב וכסף ושאר מיני מתכות מי אמרינן תבואה דמידי דשכיח הוא דאזלי ואתו כל שעתא אמרינן ניחא להו דמגלו מרעא אי נמי דמוזלי גייהו אבל שאר פרגמטיא ליכא גילוי מרעא ולא אוזלי גייהו דמי שמכר לו עכשיו לא יכולו לו למחר ופרגמטיא שלקח היום אינו לוקח למחר: **פרדיסא.** לקנות יין מן הכרם בדמים פחותים כל פירות שנה זו בכך וכך ולוקחין אחר שהן בוסר או סמדר אבל עדיין לא הגיע לביכור: **רב אסר.** דמשום הקדמת מעות לזמן הצליר קמוזיל גביה והוי אגר נטר ליה: **כיון דהוי ביה פיזהא.** פעמים שיש קלקול בכרם כגון ברד או גשמים או קרח ומפסיד הכל ומקבל עליו כל ספיקי הפסד לא מיחזי כאגר נטר ליה. תיזהא נראה בעיני דבר חדטה כמו קדושין (דף מ:) תוזהא על הראשונות: **ומודה רב נחורי.** מקום שבולרין כרמים בשוורים בעגלה ומולינין את העגלה בין שורות הכרמים ומתקלקלין רגלי השוורים בקלחי שרשים שבקרקע והפסדן רב: **שבשי שיבשא.** בעלי בתים המלוים תבואה לאריסים לזרע ומשלמין להם לגורן תבואה חדשה: **סייעו בגופה דארעא.** בחריש ובקליר מעט: **הוא דהלואה.** שלה בשלה: **מנטרי בחגי.** שומרי הקמות עד הקליר: **הפוכו בני דרי.** סייעו את בני הבקעה בדישת תבואה בגורן בהולכה ובהבאה ט) שיועא פורתא לפי שבשביל שאתם ממתינים שכרכם עד גמר מירוח הגורן הם נותנים לכם מתנה יותר על שכרכם לפיכך סייעו אותם כדי שתהא פעולתכם מושכת עד כלות הגורן ושכירות אינה משתלמת אלא בהקפה ואין כאן המתנה ואם יוסיפו לכם אין זה שכר המתנת אלא אחוזי מוזלי ט) לגבייהו: **כולי עלמא.** המוכרים שדותיהם לאריסים: **שקלי ארבעה.** כורין בחכירות השדה: **ומסלקי לאריסא בניסן.** ומר משום דנטר ליה עד אייר. שקיל שיתא. וקא סלקא דעתך משום המתנת החכירות קא מוספי: **אמון הוא דעבדיהו שלא כדין.** שאתם מסלקין אותן בניסן ועדיין לא נתמלאת התבואה בקשיה ומפסידין אותן הרבה ואריעא לאריסא משתעבד עד שתתבשל התבואה כל צרכה הלכך שלא כדין היא כפייתכם: **אלא נטרינא להו עד אייר ומרווחנא להו בכמה.** ושכר שדי אני נוטל שלכך אני מפרין על חכירתה ואינו בשכר המתנת ד' כורין:

רב

רב

א) [ברכות יט. וש"נ], ב) [בכמה כת"י ובנמוק"י הגירסא א"ד רב אסי ביקש לעשות כן בגרוטאות ולא הניחו רבי יוחנן], ג) [ע' תוס' גיטין ל. ד"ה מה שעתה], ד) [לעיל ל. תולין פד:], ה) [לעיל פה. וש"נ], ו) והסיא שעתא אחולי דקא מחלי גייהו כדי לא לגלא בפסק רבית דרבנן וכי יש לו לא גזור: **אין לו בתוכו מקום אסור.** דבשכר המתנתו נתן לו זה במקום היוקר: **והחמרים מעלים במקום היוקר לבמקום הזול ואין חוששין.** החמרים המשתכרים בתבואה ומביאים ממקום הזול למקום היוקר מותר להם ליקח מעות מבעלי בתים עשירים במקום היוקר ע"מ ליתן להם לזמן פלוני הפירות כשער מקום הזול ואין חוששין שיהא רבית שכר המתנת מעות כדמפרש ואזיל: **מ"ט רב פפא אמר ניחא להו דמגלו להו מרעא.** שעל ידי מעותיו של זה הם ייכיכים סוחרים ומכירים אותם בעלי בתים של מקום הזול ונותנין להם בהקפה ומשתכרים אצלם ואפילו לא היה זה ממתין להם שום זמן אלא להביא לו מיד נוח להם לטרוח ולהיות שלוחים לקבל ו עליהם אחריות הדרך על כך: **דמוזלי גייהו.** בני מקום הזול כששומעין שאין אלו משתכרין בה מוזלי גייהו כדי שלא ימשכו ידיהם מלהרגיל אצלם: **פגרא חדתא.** תגר שאינו ייכר עדיין. [ב] למאן דאמר דמגלו להו מרעא איכא למ"ד דמוזלי גייהו ליכא דכיון דאינו ייכר להם אין מאמינים בדבריו שהוא נותנם במקומו בזול ולא מוזלי גייה: **בסורא אוגן ארבע.** גריוי בזוזא: **בלפרי.** שם מקום: **אוגן שיתא.** גריוי בזוזא: **ונשקול שיתא.** כיון דמקבל עליה אוגסא לאורחא אין כאן רבית ואפילו לא קיבל עליה אוגסא לאורחא קמני החמרים מעלים במקום היוקר כבמקום הזול: **מהו לעשות בגרוטאות כן.** בשאר פרגמטיא כגון שברי זהב וכסף ושאר מיני מתכות מי אמרינן תבואה דמידי דשכיח הוא דאזלי ואתו כל שעתא אמרינן ניחא להו דמגלו מרעא אי נמי דמוזלי גייהו אבל שאר פרגמטיא ליכא גילוי מרעא ולא אוזלי גייהו דמי שמכר לו עכשיו לא יכולו לו למחר ופרגמטיא שלקח היום אינו לוקח למחר: **פרדיסא.** לקנות יין מן הכרם בדמים פחותים כל פירות שנה זו בכך וכך ולוקחין אחר שהן בוסר או סמדר אבל עדיין לא הגיע לביכור: **רב אסר.** דמשום הקדמת מעות לזמן הצליר קמוזיל גביה והוי אגר נטר ליה: **כיון דהוי ביה פיזהא.** פעמים שיש קלקול בכרם כגון ברד או גשמים או קרח ומפסיד הכל ומקבל עליו כל ספיקי הפסד לא מיחזי כאגר נטר ליה. תיזהא נראה בעיני דבר חדטה כמו קדושין (דף מ:) תוזהא על הראשונות: **ומודה רב נחורי.** מקום שבולרין כרמים בשוורים בעגלה ומולינין את העגלה בין שורות הכרמים ומתקלקלין רגלי השוורים בקלחי שרשים שבקרקע והפסדן רב: **שבשי שיבשא.** בעלי בתים המלוים תבואה לאריסים לזרע ומשלמין להם לגורן תבואה חדשה: **סייעו בגופה דארעא.** בחריש ובקליר מעט: **הוא דהלואה.** שלה בשלה: **מנטרי בחגי.** שומרי הקמות עד הקליר: **הפוכו בני דרי.** סייעו את בני הבקעה בדישת תבואה בגורן בהולכה ובהבאה ט) שיועא פורתא לפי שבשביל שאתם ממתינים שכרכם עד גמר מירוח הגורן הם נותנים לכם מתנה יותר על שכרכם לפיכך סייעו אותם כדי שתהא פעולתכם מושכת עד כלות הגורן ושכירות אינה משתלמת אלא בהקפה ואין כאן המתנה ואם יוסיפו לכם אין זה שכר המתנת אלא אחוזי מוזלי ט) לגבייהו: **כולי עלמא.** המוכרים שדותיהם לאריסים: **שקלי ארבעה.** כורין בחכירות השדה: **ומסלקי לאריסא בניסן.** ומר משום דנטר ליה עד אייר. שקיל שיתא. וקא סלקא דעתך משום המתנת החכירות קא מוספי: **אמון הוא דעבדיהו שלא כדין.** שאתם מסלקין אותן בניסן ועדיין לא נתמלאת התבואה בקשיה ומפסידין אותן הרבה ואריעא לאריסא משתעבד עד שתתבשל התבואה כל צרכה הלכך שלא כדין היא כפייתכם: **אלא נטרינא להו עד אייר ומרווחנא להו בכמה.** ושכר שדי אני נוטל שלכך אני מפרין על חכירתה ואינו בשכר המתנת ד' כורין:

רב

ג) עיין תוספות ד"ה מאי טעמא, ומהדורא הר"ן. ד) כן הוא בתוי זהוב ומהדורא רמב"ן בשם ר"ח אבל התוספות הביאו דגרי ר"ח בלשון אחר. ה) תולי ל"ל מעות.

ח) מיותם בגרסא"ש. ט) והאי טעמא איתי' בין בתגרא חדתא ובין בתגרא עתיקא. מיטב"ש. י) קודם זמן הזמירה, בדמים מרוצים, לקבלם בזמן הזמירה. ר"ש.

קמא א מיי' פ"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ט סמג לאוין קלב קלו טוש"ע יו"ד סי' קנב סעי' טו:
קמב ב מיי' שם טוש"ע שם סעי' ח:
קמג ג ד ה ו מיי' שם הל' ז ח ועיין בהגאות ובמ"מ טוש"ע שם סעי' טז ועיין בב"י:
קמד ז מיי' שם פ"ח הל' ה ועיין בהגאות ובמ"מ סמג שם טוש"ע י"ל שם סעי' יוד:
קמה ח מיי' וסמג שם טוש"ע שם וכפי' התוס' וע"ש:
קמו ט מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יא:
קמז י מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יב:
קמח כ מיי' שם הל' ח סמג שם:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בתוי דנפיש. נ"ב ע"ל ריש דף ג' ע"א:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מאי ביייהו. נ"ב הרא"ש נ"ג מאי ביייהו וכתב נ"י דלא פליגי וכן משמע ברמב"ם שהשמיט כל זה: [ב] רש"י ד"ה תגרא חדתא. למ"ד כו'. נ"ב וריי"ף פי' לפיך ומ"מ אין נ"מ לדינא לפי פי' נ"ש דלא פליגי: [ג] תוס' ד"ה מאי. וה"ה פי' כו'. נ"ב אבל נ"י פי' בשם ר"ש שנותן להם שכר עמלם אלא שהם מקבלים אחריות הדרך (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' קנ"ג ס"ק נ"ד): [ד] שם ד"ה בתורי. ר"ש גרים כו'. נ"ב אבל הרמב"ם מפרש שקונה עגל קטן ומגיחו כו':

מוסף רש"י

אדם חשוב שאני. יש לו להתמיר על עצמו יותר (תוי"ט יב:) לפי שלמדים הימנו (כתובות פו.) שהתבואה אותו שהוא מיקל עומד ומיקל יותר (שבת נא.). **דנפיש פסדייהו.** שרוב עגורת קרקעות שלהן בשוורים היתה ולא תרשת הכרמים ובלילתם מנהיגים כלי המתרשה בעגלה בין שורות הכרם עם הבולרים ומומין שם הענבים לפיכך יש הפסד גדול שאין דרך הפעולים לחוס על הכרם ועל השוורים ומנהיגים אותם על הגפנים ועל הענטיות והם ממקלקלין והשוורין נפקרין ונשברים (לעיל ל.).

מוסף תוספות

א. וא"ת, והא הוי רבית מוקדמת, שטורח עצמו בשביל החזרה דאז יהיו המעות מלוה עליו, וי"ל דמיירי. ר"פ. ב. אף כשהיו חזרין ומוכרין של עצמן. תו"ש. ג. וכאילו לוה מעות במקום הזול לפרעם לו במקום היוקר ולקנות לו בהם פירות ולהביאם באחריות המלוה. מיטב"ש. ד. דבלא מעות נמי מגלו להו מרעא. תוס' הרא"ש. ה. דלמאן דאמר דמוזיל גבייהו איכא, שמאמינים במה שהם אומרים שאין מרוויחין, שהם תגרים ישנים ומכיירין אותם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

רב מרי בר רחל. בימי רבא היה כדמשמע הכא ובפרק מי שמת (ב"ב דף קמט. וסס ד"ה רב) ובפרק המולך (יומא דף מה: וסס ד"ה רבא) לא גרס רב אבהדיה לרב מרי בר רחל והיה בנו של איסור גיורא ועוד מצינו אחר בנו של רבה כדאמרי' במי שהאשיך (שבת דף קנד. וסס ד"ה ואמרי)

רבה אבוה דרב מרי בר רחל:

נטר שתא שקל אגר ביתא. פי' בקונטרס אגר שנה הבאה ותימה למה לא המתין עד סוף השנה דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ושמא היה מנהגם ליתן השכירות בסוף כל חדש וכן משמע במתניתין לעיל (דף סה.) גבי מרבית על השכר אי נמי נטר שתא היינו[א] ב) (שכירות של) שנה שניה ומיהו קשה למה לא ניכה לו[ב] ממחובו[ג] ושמא בטוח היה מן הנכרי שיפרע לו או להרואות שהוא נותן לו שכר אלא יהיה נראה כיושב בשכר הלואה וא"ת מכח דינא דבר מצרא היה לו לרב מרי להוציא (דף סח.) מאי משכנתא דשכונא גביה[ד] והא דאמרינן לקמן (דף קח:) דזבן מן הנכרי לית ביה משום דינא דבר מצרא היינו משום דמני אמר ליה אריא אבהדי ממלרך אבל הכא רב מרי אלא היה לו בית אבל בית הנכרי לא שייך האי טעמא ואדרבה הפסיד שכל זמן שלא קנאו רבא היה דר בו רב מרי בשביל רבית[ז] וי"ל דרב מרי לא היה רוצה לקנותו[ה]:

דסתם משכנתא שתא. ולא הוה כמכר אלא כל אותה שנה כמו לעיל (דף סז:) באתרא דלא מסלקי[ח] והשתא נישקול מר אגר ביתא[ט] דאשיב כאילו הוה בבית ממושכן לו מרבא שאם היה בא רבא להחזיק בבית היה מונעו רב מרי אם היה רוצה עד שיפרע לו מעותיו הלכך הוה אשיב רבא בלוה ואסור רב מרי לדור בו בחנם ורבא השיבו דלא

עדיף מגברא דאתי מיניה[י]:

השתא נישקיל מר אגר ביתא.

משמע דיכול אדם למכור מה שהשכיר בית אחרים[יא] וכן משמע בפרק האומר משקלי (ערכין דף כא. וסס ד"ה ה"ק) דאם הקדיש המשכיר את הבית אין השוכר רשאי לדור בו יותר ואם דר בו מעל וקשה לאמרי' בפרק אע"פ (כתובות דף נט: וסס ד"ה שדה) ובפרק בתרא דנדרים (דף פו.) בית שמשכנתי לך לכשאפדנו ממך תיקדוש קדשה משמע[יב] שכל זמן שהיא ממושכנת אינו יכול להקדיש וי"ל דמה שיתר על החוב יכול להקדיש ולמכור אבל גובה תחילה חובו ומה שאין יכול לדור בו לפי שהקדש מעורב בו וימכור הבית ויקח זה שכר שנתן: **ושפכי ליה טפי.** אין זה רבית מאוחרת שלא היו מזכירים שנותנין בשביל מעותיו שהיו בטלין אלא כדפירש בקונטרס ולא דמי להלוהו ודר בחצירו להעלות לו שכר (לעיל דף סד:) אע"פ שאינו אומר שיהא דר בשביל בטול מעותיו דשאני התם[יג] שעדיין חייב לו[יא]: **משתעבדי** בהו **טפי.** [א] אית ספרים דלא גרסי טפי שלבסוף היו מחזירים להם מעות הכרגא שנותנין בעבורם[יב] וכל מה שהיו משעבדין בהן היה[יג] בשכר הלואה: **אפרוותא** דזולשפט. הכא משמע שהיה שם מקום הזול ובהמוכר פירות (ב"ב דף לח.) משמע שהיו מוליכין שם היינות כדי למוכרן ביוקר וי"ל שהיתה עומדת בין מדינה שהיה שם יין לרוב ובין מדינה שלא היה נמצא שם יין והיו מביאים שם ממקום הזול ובאים ממקום היוקר שם לקנות:

התם בידו הכא לאו בידו. תימה במאי הוי טפי בידו התם מהכא דאי מיירי התם שיש בידו תבואה לזרוע הכא נמי אם יש לו יין הוי בידו ואי חשיב התם משום דיש בידו לקנות הכא נמי בידו לקנות ויש לומר דהכא אין בידו בשער הזול דשער הזול דזולשפט לא משיך כולי האי דשמא כשיבא לקנות לא ימצא באותו שער אבל בתם אודיר בידו לקנות חטין שתם לא ימצא בזול יקנה ביוקר: הכא

א [טוס"ע מ"מ סי' שיב סעיף ג]:

קמט ב מי' פ"ז מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג לאוין קלד טוש"ע י"ד סי' קעב סעיף ה:

קנ ג מי' שס פ"ח הל' י סמג שס טוש"ע י"ד סי' קעב סעי' יג:

קנא ד מי' שס הל' ט סמג שס טוש"ע י"ד סי' קס סעי' ד וע"ש:

קנב ה מי' פ"ה מהל' גזלה הל' טו סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' י:

קנג ו מי' שס הל' טז ופ"ה מהל' מלוה ולוה הל' יז ופ"ל מהל' עבדים הל' ח ועיין בהשגות ובכ"מ סמג שס ולאוין קנג טוש"ע שס סעי' יא וטוש"ע י"ד סי' רסז סעי' טז:

קנד ז מי' פ"ל מהל' עבדים הל' ח סמג שס טוש"ע י"ד סי' רסז סעי' טו וסעי' טז:

קנה ח מי' שס הל' ז סמג לאוין קנז:

קנו ט מי' פ"ז מהל' שלוחין ושותפין הל' ו סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' קנו סעי' מ וטוש"ע מ"מ סי' קפג סעי' ח:

לעזי רש"י

קונטריא"ה [קונטריד"א]. חבל ארץ.

ריי"טווג"ן [ריי"טוג"א]. מרכבה (בגרמנית).

מוסף רש"י

אסמכתא. הבטחת נחתא שאדם מבטיח את חבירו למוך עליו שאם לא יקיים תגאו יתן כך וכך (לעיל מח:) היינו דבר דאינו נותן לו מדעתו אלא סומך על דבר שאינו, דסבור שהוא יכול לגלות ופעמים שמגלתין אותו (סנהדרין כד:) המבטיח לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד וסומך בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר בשיגוע זמן וכשיגיע הזמן יאנס ולא יוכל לקיים (רשב"ם ב"ב קסח.) לא קניא. ואינו נתפס בתנאו ולא יפסיד בכך (שם). אם אוביר. אעשנה בורה, ולא אעביד. ואל אעשה בה פעולה הראויה לה (לקמן קד.).

מוסף תוספות

א. שנה של שכירות, דהיא שנה שניה. תוס' הרא"ש. ב. השכירות. תוס' הרא"ש. ג. שהרי רבא הי' חייב אותו החוב, שהוא לא הי' יכול ליקח הבית עד שיהי' פורה אותו, כיון שהי' ממושכן לרב מרי. מיוחס לריטב"א [ועי' מהרש"א מהר"ם ומהר"ם ש"ף]. ד. ומעתה הי' צריך לשוכרו מרבא. מיוחס לריטב"א. ה. אבל משנה שניה הביא לו השכירות לפי שהמקח חל על הבית ומצי מסלק השתא. תוספות אשר"י. ו. וכתב רש"י דרב מרי לא חושש בכל זה משום רבית אלא שלא יהא דר בחצרו וכו', אבל בתוס' הוקשה להם דכיון דמייתי לה הכא להא עובדא מכלל דמטעם ריבית הוא. ריטב"א. ז. בתוספות אשר"י נוסף: דאנא כשקניתי וחפצתי להחזיק בבית ואמר לי שמשכנתא בידך לא נתכוונתי לזכות בו שיחול המקח עד שיהיו לך מעותיך וכי האי גוונא שרי לדור חינם ר"י. ח. אע"ג דמשתעבד לשוכר. תוס' ערכין כא. ד"ה ס"ק. ט. דוקא משום דקאמר לכשאפדנה, אבל. תוס' ערכין כא. ד"ה ס"ק. י. שבשעת דיירתו. תוספות אשר"י. יא. המעות, אבל הכא כבר פרעו (המלוה) [למלוה] כשמוסיפין לו. תוספות אשר"י. יב. ועד שישלמו היו משתעבדין בהם. תוס' הרא"ש. יג. רבית. תוס' הרא"ש.

רב מרי בר רחל משכן ליה לרב מרי בר רחל דר זבנה לרבא נטר תריסר ירחי שתא שקל אגר ביתא [ב]אמטי ליה לרבא אמר ליה האי דלא אמטאי למר אגר ביתא עד האידנא [ג]דסתם משכנתא שתא [א]אי בעי נכרי לסלקי לא הוה מצי מסלק לי השתא לשקול מר אגר ביתא א"ל אי הוה ידענא דהוה ממושכן ליה למר לא הוה זבינא ליה [ב]השתא כדיניהם עבדינן לך כל אימת דלא מסלקי בזוזי לא שקיל אגר ביתא אנא נמי לא שקילנא מינך אגר ביתא עד דמסלקנא [ג]לך בזוזי אמר ליה רבא מברניש לרב אשי חזי מר רבנן דקא אכלי רביתא דיהבי זוזי אהמרא בתשרי ומבחרי לה בטבת אמר ליה [ג]אינהו נמי אהמרא קא יהבי אהלא לא קא יהבי מעיקרא דהמרא המרא דהלא חלא ההיא שעתא הוא דקמבחרי [ד]רבינא הוה יהיב זוזי לבני אקרא דשנוותא ושפכי ליה טפי כופיתא אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה מי שרי אמר ליה אין אחולי הוא דקא מחלי גבך אמר ליה הא ארעא לאו דידהו היא אמר ליה ארעא לטסקא משעבדא [ה]ומלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא אמר ליה רב פפא לרבא חזי מר הני רבנן דיהבי זוזי אכרגא דאנישי ומשעבדי בהו טפי אמר ליה [ג]השתא איכו שכיבא לא אמרי לכו הא מילתא [ו]הכי אמר רב ששת מוהרקייהו דהני בטפסא דמלכא מנח ומלכא אמר מאן דלא יהיב כרגא לשתעביד לי למאן דיהיב כרגא רב סעורים אחות דרבא הוה תקיף אינשי דלא מעלו ומעייל להו בגוהרקא דרבא אמר ליה רבא שפיר קא עבדת דתנינא [ז]ראית שאינו נוהג כשורה מנין שאתה רשאי להשתעבד בו תלמוד לומר [ו]לעולם בהם תעבודו ובאחיכם (ח) [ה]יכול אפילו נוהג כשורה [ת"ל [ו]ובאחיכם בני ישראל איש באחיו וגו' אמר רב חמא האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא ופשע ולא זבין ליה משלם ליה כדקא אזיל אפרוותא דזולשפט אמר אמימר אמרינא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר כי קאמר רב חמא הני מילי ביין סתם אבל ביין זה לא מי יימר דמזבני ליה ניהליה רב אשי אמר [ב]אפי' יין סתם נמי לא מאי טעמא אסמכתא היא [ז]ואסמכתא לא קניא ולרב אשי מאי שנא מהא [ח]דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם בידו הכא

רב מרי בר רחל. בת שמואל הוה ונשבית ונשאה נכרי ונתגייר ושמיה איסור גיורא ורב מרי הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה ומחמת כבודו תלאוהו על שם [ו]אמו: **הדר.** נכרי וזבנה לרבא: **נטר שתא.** המתין רב מרי שנה שלימה: **שקל אגר ביתא.** משנה הבאה ואמטי ליה לרבא: **הא דלא אמטאי.** הבאתי: **לא שקילנא אגר ביתא.** עד שאכוף את הנכרי לשלם לך מעותיך ואין זו רבית דהא רבא לא מיחייב מידי אלא נכרי: **ומבחרי ליה בטבת.** נוטלין יין טוב ואי הוו שקלי ליה מתשרי דלמא הוי ממחץ ואשתכח דמשוס דאקדימו מעות בתשרי ועדיין לא יצא השער[ו] קיבל עליו המוכר אחריות. ולא דמי להסוא דלעיל (דף עב:) דיש לו חטין לפי שהיין רגיל להחמיץ ושמא [ח]כולו החמיץ: **מעיקרא.** משעה שלקחו: **דהמרא המרא דהלא חלא.** קלקולו בתוכו הוא אלא שאינו ניכר ויין המקולקל לא נקח הימנו: **לבני אקרא דשנוותא.** שנותה שם הנהר. אקרא קונטריא"ה בלע"ז. יושבים על שפת אותו נהר ויהיב להו רבינא זוזי לפני הבליר לתת לו היין בעת הבליר כשער היומא: **ושפכי ליה טפי כופיתא.** מדעתם שלא בתנאי: **אחולי קמחלי גבך.** הוא לא פסקה עמהם ומדעתם נותנים לך ואין מזכיריה לומר בשכר מעותיך שהיו בטילות אצלנו מתנה בעלמא היא: **והא ארעא לאו דידהו היא.** אלא שהיו עשיריה ורואין בני אדם שהגיעו שדותיהם וכרמו ואין נותנים מס הקרקע למלך והם נוטלים השדות והכרמים ופורעין מס למלך ושמא היין שאני לוקח מהם גזל הוא בידי [ט]דקרקע אינה נגזלת והרי היא של בעליה ופירות גזל: **טסקא.** מס של קרקע: **כרגא.** כסף גולגלתא שהיו כל היהודים כל אחד נותן כסף גולגלתו למלך: **מוהרקייהו.** חותם עבדות שלהם: **בטפסא.** באתרגז של מלך מונח והרי כולם עבדים לו דליכא דמלכותא דינא: **תקיף.** כופה: **דגוהרקא.** עגלה מוכנת למרכבת אדם ובלשון אשכנז רייטווג"ן: **בשם תעבודו ובאחיכם.** נמי תעבודו: **למיזבן ליה חמרא.** לקנות לו יין בזמן הבליר ומשלם[י] לו יין לפי דמים קליס שקונין אותו: **אפרוותא דזולשפט.** שם המקום שהיין ניקח ונמכר לשם לרוב הלוקחין יין בימות הבליר: **אסמכתא היא.** אפילו הבטיחו ואמר אם איני קונה לך אפרע משלי אין זו אלא אסמכתא הואיל ולא קנו מידו: **אם אוביר לך ולא אעביד.** גבי מקבל שדה מחבירו למחצה והובירה אלא חרשה ולא זרעה שמין אותה כמה היתה ראויה לעשות ונותן לו שכר כתב לו מתחילה אם אוביר כו' בפרק המקבל (לקמן דף קד.). אלמא כיון דאפסדיה בהכי ולא[י] סמך לאו אסמכתא היא שאינו מקבל עליו אלא כדי הפסד שהפסידו לאו

[א] אית ספרים דלא גרסי טפי שלבסוף היו מחזירים להם מעות הכרגא שנותנין בעבורם[יב] וכל מה שהיו משעבדין בהן היה[יג] בשכר הלואה: **אפרוותא** דזולשפט. הכא משמע שהיה שם מקום הזול ובהמוכר פירות (ב"ב דף לח.) משמע שהיו מוליכין שם היינות כדי למוכרן ביוקר וי"ל שהיתה עומדת בין מדינה שהיה שם יין לרוב ובין מדינה שלא היה נמצא שם יין והיו מביאים שם ממקום הזול ובאים ממקום היוקר שם לקנות:

התם בידו הכא לאו בידו. תימה במאי הוי טפי בידו התם מהכא דאי מיירי התם שיש בידו תבואה לזרוע הכא נמי אם יש לו יין הוי בידו ואי חשיב התם משום דיש בידו לקנות הכא נמי בידו לקנות ויש לומר דהכא אין בידו בשער הזול דשער הזול דזולשפט לא משיך כולי האי דשמא כשיבא לקנות לא ימצא באותו שער אבל בתם אודיר בידו לקנות חטין שתם לא ימצא בזול יקנה ביוקר: הכא

א) [לעלמא.], ב) [בכמה כת"י הגירסא עד דיהבי לך זוזי וכ"ה ישר לפירש רש"י. דק"ס ועי' נמ"י בשם הראב"ד מה שמבאר הגירסא שלפנינו], ג) [יומות מו.], ד) [לעיל סו. וש"נ], ה) [לקמן קד. קט.], ו) [עי' תוס' ב"ב דף קמט: ד"ה רב מרי שדחו דברי רש"י], ז) עי' מהר"ם שיף והגהות אנשי שם ברי"ף, ח) ס"א שלו, ט) [בדפו"ר: משלם. והוא דיבור חדש. יעב"ץ.], י) בס"א: ועליה, כ) כ"מ מ"ז, ל) [עי' תוס' ב"ב כח: ד"ה מרמיקין],

תורה אור השלם

ו הִתְנַחֲלֻתָם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ:

ויקרא כה מו

הגהות הב"ח

(א) גמ' ובאמיכם בני ישראל יכול אפי' נוהג כשורה: (ב) תוס' ד"ה נעל וכו' דשכונא גביה למאי נפקא מינה לדינא דבר מצרא והא דלמאי:

גליון הש"ס

גמ' אמטי ליה לרבא. עיין ב"ב דף כא ע"ב תוס' ד"ה מרמיקין ועיין בכתוסות דף נט ע"ב תוס' ד"ה שדה: שם ת"ל ובאחיכם. עיין פוטה דף ג רש"י ד"ה והא ארעא וכו' דקרקע אינה נגזלת. עיין משנה הריב"ש סי' רע"ג:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה משתעבדי אית כו'. ב"ב לאבל הרא"ש גרים לה ופי' ג"כ משוס רבית שהיה שעבודם יותר ממעות הכרגא וכן משמע כאן בתוס' להספרים דגרסי טפי אבל הרמב"ם מפרש לענין איסור והיתר להשתעבד וכ"כ בש"ע אבל דברי הרא"ש נכונין:

רבינו חננאל

גוי משכן בית לרב מרי בר חלל ז), והדר דבינה לרבא, ואמ' ליה רבא לא שקילנ', מינך אגר האי ביתא עד דפרעינ' לך זוזי דילך, כדיניהו דגרים דלא הוו זבינהו זביני במידי דממושכן עד דפרקי למשכנתא, כדגרס' בתחלת הפרק (סב:) דגרים דמפקי מלוה למלוה אגר משכנת' משום דבדיניה' בתורת זביני אתו ליה. [ההיא שעתא הוא דקמבחרי' אע"פ שהוקיר, לקונה הוקיר, ושרי. דינא דמלבות' הוא, מאן דלא יהיב כרגא לישתעבד למאן דיהיב כרגא.

ז) בתור זרוע כלפנינו בגמרא: רחל.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נאו בידו. שמא לא ימכרוהו לו: **דלא לר וחיים.** מעות של כל אים ואיש לבד: **סיטומתא.** חותם שרושמין החתומים על המציות של יין שלוקחין הרבה ביחד ומניחין אותן באוצר הבעלים ומוליכין אותן אחת אחת למכור לחנות ורושמין אותם לדעת שכל הרשומות נמכרות: **ונאחסרא כו' למיקני.** שרגילין לרשום על מנת שבדבר זה תהא קנויה לו כאלו משך קני: **מחוסר שמים.** שתי מלאכות: **פוסק עמו.** ואע"פ שלא יצא השער להא יש לו אבל מחוסר שלא כאין לו דמי: **בידי אדם.** אם מלאכות שהדבר מחוסר בידי אדם אפי' מאה הן פוסק: **בידי שמים אפי' אחת אינו פוסק.** דמי יימר לאתיא ויהא בידו להשלים הלכך כאין לו הוא: **משדא בחמה.** שטוח העומרין בחמה: **ומידרא.** לזרוק המוץ לאחר הדישה ברוח ברוח: **כגון דשדי בחמה ויבש.** דאכתי גדיש קרי ליה: **האיכא מידרא.** בדידי שמים היא שצריך רוח שאינה מצויה: **אפשר בנפוותא.** וו"ן בלע"ז: **על העביט.** כולהו לאותביהו לרב ושמואל נקיט לה ואזיל: **מכמר.** הוחמס: **למידש.** לדרוך בגת: **מגגד.** למשוך היין אל הבור שלפני הגת: **דתני ר' חייא.** לקמן: **על הכומר של זיתים.** דתנן במתני' (לעיל דף עב:) מעטן תנא ליה איהו במתני' בלשון כומר לומר שכבר נתחממו: **בי דפא.** בית הבד של שמן: **לפופי.** אמולידי"ר בלע"ז לשון מלפפין הוולד (שבת דף קכט:) שמגגלו לפי מדתו. אם גדולות אם קטנות ועושה להן בית קיבול: **ומשרף.** לגרפו בכבשן: **לגון דמלפף ויבש.** ואכתי ביצים קרי להו. לשון ביצה מרשק"ת שהעפר מגובלת עם המיס: **ומידק.** לאחר שנשרפו האבנים הרי הן תחיכות שרופות ומוציאין אותן מן הכבשן ונותנין בהן מעט מים וגודרין אותן וידוכות מאליהן בקמח טחון: **משראוי לשקען בכבשן.** משהכין והזמין את האבנים ואת העצים והכל בידו ואין חסר אלא מלאכת השריפה: **בד"א.** שצריך שיהא מוכן בידו: **בעפר נכן.** שאינו מצוי וכשהיו מכניסין אותו אין מכניסין אותו אלא מגובל ועשוי ביצים: **אבל בעפר אחור.** שהוא מצוי במקומו אין צריך שיהא בידו שאם אין לזה יש לזה: **מני עייני עפרא.** משהכניס המוכר ונכר עפר בביתו ועפר אחור היה: **עשיק עפרא.** יקר (ד) ואינו מצוי: **סמכא דעתיה.** דכל אחד והחוזר יקבל מי שפרע: **לא סמכא דעתיה.** דלמא לא משכח עפרא וליכא מי שפרע שהוא עמו לא נסמך עליו אלא נתן על הספק: ימות

הכא לאו בידו. מכאן מקשה ר"ת לפירוש הקונט' דפרק זה בורר (סנהדרין דף כד: ושם ד"ה כל) גבי משחק בקוביא דקאמר התם דלאו אסמכתא היא ופי' הקונט' משום דהיכי דמי אסמכתא כגון אם אוביר ולא אעביד וכגון משליש שטרו דגט פשוט (ב"ב דף קסח. ושם) דסמיך על (לא) דבר כסבור כל זה בידו לעשות ומרישא כי מתני אדעתא דלא יהיב (ה) לאסמכתא קא מתני דטועה שלא יצא לידי כך אבל משחק בקוביא לא סמיך אמילי דלא ידע אי נצא אי לא נצא ואפ"ה מתני שמע מינה מספיקא גמיר ומקני[א] והכא משמע איפכא דהיכא דלאו בידו הוי טפי אסמכתא ונראה לר"ת דהתם משום הכי לא הוי אסמכתא דאגב דבעי למיקני גמר ומקני[ב] וקשה לפירושו דבהזהב (לעיל דף מח: ושם) משיב אסמכתא להתיא[ג] דאם אני מוחזר בי ערבוני מחול לך[ד] ולא אמרי' מגו דבעי למיקני[ה] גמר ומקני[ו] ועוד דא"כ היכי מדמה בפרק זה בורר (סנהדרין דף כה.) להתיא דאין אחד מהם נזיר דהתם לא שייך אאי טעמא ור"ת בעצמו חזר בו והגיה בספר[ז] היאך גבי עובדא דשנים שהמרו זה את זה בפרק במה מדליקין (שבת דף לא.) שהקנו זה לזה דאי לא הקנו ליהדרו בהו ואע"ג דיש מקומות דקנו בלא קנין בדברים בעלמא כגון בסנהדרין (דף כד.) נאמן עלי אבא כו' דבאתן לך מחלוקת וכן (שם) דור לי בחיי דאשך דאין יכול לחזור בו התם דין הוא שיועיל כיון שיש להם תביעה זה על זה והם קבלו עליהם כך את הדין ולא דמי להיכא שאין לו שום תביעה והתם בפ' זה בורר (סנהדרין דף כה.) גבי מפריחי יונים משמע כפי' הקונט' דקאמר ולריכא דאי קאמר בתולה בדעת עצמו התם (ו) דקאמר קיש לי בנפשאי דידענא טפי ולהכי הוי אסמכתא משמע היכא בידו להרויח הוא טפי אסמכתא ומהך דשמעתין נראה[ח] לי דלא דמי להיכא הוא בידו ולא בידו דאע"ג דמצוי הוא לקנות מכל מקום כיון דתלוי באחרים דאם לא ירצו למכור ממי יקנה הלכך לא גמר ומקני[ז] אבל התם דאין בידו כלל גמר ומקני[ח] [ט]וכשהיה בידו מכל וכל כגון אם אוביר ולא אעביד אי גזיס לא גמר ומקני כגון דאמר אשלם אלפא זוזי כדלקמן בפרק המקבל[ט] (דף קד:) אבל אשלם במיטבא דלא גזיס[י] גמר ומקני[יא] ועוד פר"ת דוקא כי היא דאם אני מוחזר בי ערבוני מחול לך והיא דפירקין לעיל (דף סה:) דאם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים והיא דמשלים משיב אסמכתא כיון דגזיס אאין מתכוין אלא להסמיך אבריו על דבריו שיאמינהו אבל משחק בקוביא אדעתא דהכי קא עבדי שירויחו זה או זה ובסנהדרין [דף כד: ד"ה כל] האריך בספק משחק בקוביא: **תני רבי חייא על כומר של זיתים.** ות"ת אמאי לא אמר רבי חייא מילתיה אריש דעביט של ענבים ויש לומר דאין רגילות למכמר ענבים כמו זיתים ות"ת לשמואל דאמר בידי אדם אפילו מאה פוסק למה לי על כומר ויש לומר דכימור הזיתים מקרי בידי שמים:

וכפר שיחין וחברותיה אע"פ שאין לזה יש לזה. לא מיירי בעפרא דהא מחוסר שלא הוא ואינו פוסק אלא בביצים אירי ומדנקט אאי ליגנא דאע"פ שאין לזה יש לזה כדנקט גבי פוסקין על שער שבשוק משמע שיש שער שבשוק וקמ"ל דאע"פ שאין שער לקדירות שבשוק כיון שיש שער לביצים חשיב כאילו יש לו ביצים לפסוק לקדירות כשער מוכרי קדירות בזול שהביצים לענין קדירות כעין לקוטות למוכרי תבואה אי נמי אפילו אין שער יכול להיות דחשיב כיש לו לפי שדרך יוצרים דיזפי מהדדי שיש הרבה מהם: [ט] **יכול** לומר לו תן לי בזה או תן לי מעותי.[יב] אין זה מעמיד מלוה על גבי פירות[יג] [יד] כיון דבמורת מקח נותן לו מעות תחילה ואפילו מי שפרע ליכא[יד] דלעתייהו דאינשי אתרעא זלא[טו] כשנותן מעות על מנת לקבל פירות לאחר זמן:

(ה) [בכת"י: פפא], (ו) ר"מ מ"ז, (ז) [בחי' סימן תקצ"ג], (ח) [נראה שצ"ל לר"י דכן הוא בסנהדרין וכן נראה מסוף התוס' כאן שכתב ובסנהדרין הארוך משמע], (ט) [בדפו"ר: וכשהיא], (י) שיך למתני' לעיל דף עב:, (יא) [לעיל סג.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' לני מעלרתא ולמידש: (ב) שם לני דפי ולמידש: (ג) שם בתמה דהוה דנגיד: (ד) רש"י ד"ה עשיק עפרא יקר. ג"כ ע"ל דף נב: (ה) תוס' ד"ה הכא וכו' ולאסמכתא קא מתני דטועה כסבור שלא: (ו) בא"ד התם הוא דקאמר:

מוסף רש"י

על הכומר של זיתים. שמימין יחד בכלי כדי שיתממו (פסחים נח.).

רבינו חננאל

[האי סיטומתא וכו' ובאתרא דקני ממש קני.] מקום שנהגו לקנות בענין זה יש לסמוך על המנהג, כי המנהג טוב וכשר. ולשמואל דאמר בידי שמים אפי' אחת אינו פוסק, הא מידרי בידי שמים הוא דבעי רוח להפיץ את התבן מן הגרן, ודאי איפשר להסיר את התבן בכברה ובנפוואתא. ואקשי' תוב, והא עביט ענבים דמחוסר מיכמר, כגון כמישה וריכוך שיהא נח לידרך. ופרקי, בכומר של ענבים. כלומר כדגרסי' בפסחים (נח.) מיכמר בישרא. פי' עביט, כגון עריבה גדולה. מעטן, כלי שנותנין בו הזתים, מלשון עטיניו מלאו חלב (איוב כא כד). וקיי"ל כרב דסוגיא דשמעתא' כותיה, וכל מאי דאקשי ליה פירקיה. ותוב, רבית איסורי הוא, וקי"ל כרב באיסורי.

א [שו"ע מ"מ סי' כז סעי' יג בהג"ה]:
קנד ב ג מיי' פ"ז מהלכות מכירה הל' יג יד סמג עשין פב ולאוין קעא טוש"ע מ"מ סי' קפד סעיף ג:
קנח ד ה ו מיי' שם הל' ו סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רא סעיף ג:
קנט ז מיי' פ"ט מהל' מלוה ולוה הל' ב סמג לאוין קנב טוש"ע י"ד סי' קעה סעיף ד:
קס ח ט י מיי' שם:
קסא כ מיי' שם הל' ג:

לעזי רש"י

וו"ן [ו"ן]. נפה. אמולידי"ר [אינמיילולי"ר]. לעטוף. מרישק"א [מרי"ש"ק]. ביצה, מקווה מים רדודים.

מוסף תוספות

א. דלפי פירושו משמע דטפי חשיב אסמכתא שהיה בידו מלאו בידו. תוס' סנהדרין כד: ד"ה כל. ב. דלא הויא אסמכתא אלא היכא שאין יכול להרויח כגון משליש שטרו וכו' דגט פשוט. שם. ג. הנותן ערבון לחברו וא"ל. שם. ד. אלמא אפי' בב' חשיב אסמכתא. שם. ה. הערבון אם חברו חוזר בו. שם. ו. נמי כנגד הערבון לחברו כשהוא חוזר בו. שם. ז. דסבור שמא אמצא יין ואדעתא דהכי מתנה אם לא אקנה לך אשלם לך כדאזיל אפרוותא דזולשפט כי סבור שימצא הרבה יין לקנות ומ"מ אינו בידו לגמרי שמא לא ירצו אחרים למכור לו הלכך לא גמר ומקני. תוס' הרא"ש. ח. דכיון שהוא יודע שאין בידו להרויח, ודאי הוא שאחד מהם יוריח, ודאי לא נתכוון להסמיך חברו על דבר שאינו, אלא גמר ומקנה, לכך כה"ג ודאי לאו אסמכתא היא. תוס' סנהדרין שם. ט. דכיון דבידו הוא סבור לא יבא לידי כך ולא גמר ומקני. רא"ש. י. שסובר הוא שכך הפסיד חברו אם לא ישלים תנאו. תוס' סנהדרין שם. יא. ולא חשיב אסמכתא, ואומר בלבו עלי לשלם ודאי מן הדין מה שבידי לעשות ולא עשיתי. תוס' סנהדרין שם. יב. אם יש לו פירות ניחא, ואפי' אם אין לו פירות. תוס' הרא"ש. יג. דאסור באין לו. תוס' הרא"ש. יד. אם חזר בו. תוס' הרא"ש. טו. שאם יוזלו, שיתן לו כשער הזול. תוס' הרא"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות